

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 351.86

Прохоренко Михайло Михайлович

*кандидат юридичних наук, доцент,
начальник кафедри правового забезпечення
Національний університет оборони України*

Prokhorenko Mykhailo

*Candidate of Juridical Sciences, Docent,
Chief of the Department of Legal Support
National University of Defense of Ukraine*

Котляренко Олександр Петрович

*кандидат юридичних наук,
заступник начальника кафедри правового забезпечення
Національний університет оборони України*

Kotliarenko Oleksandr

*Candidate of Juridical Sciences,
Deputy Chief of the Department of Legal Support
National University of Defense of Ukraine*

**ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В
УКРАЇНІ**

**ADMINISTRATIVE AND LEGAL SECURITY OF THE LEGAL
REGIME OF THE MARTIAL STATE IN UKRAINE**

Анотація. У статті розглядається адміністративно-правовий режим воєнного стану в контексті сучасної України. Звертається увага на основні аспекти цього поняття, включаючи його визначення, складові та

роль у регулюванні суспільних відносин в умовах військової загрози публічним цінностям, державній незалежності та територіальній цілісності.

Розглянуто основні правові категорії, а саме: правовий режим; адміністративно-правовий режим, адміністративно-правове забезпечення та воєнний стан. Це надало можливість сформулювати авторське визначення адміністративно-правового забезпечення правового режиму воєнного стану.

Окреслено механізм забезпечення адміністративно-правового режиму воєнного стану та основні його аспекти, зокрема: порядок запровадження та припинення, забезпечення безпеки, порядку, дотримання міжнародних зобов'язань, тощо. Основним елементом ефективного забезпечення правового режиму що розглядається є наділення відповідних суб'єктів повноваженнями на здійснення заходів адміністративно-правового режиму воєнного стану.

Окремої уваги приділено проблемі тимчасового обмеження окремих конституційних прав і свобод громадян, як заходу, необхідному для безпечного застосування інших заходів правового режиму воєнного стану та забезпечення з боку держави людині невід'ємних її прав і свобод.

Загалом, стаття спрямована на аналіз адміністративно-правового забезпечення правового режиму воєнного стану в Україні. Нами підкреслюється актуальність дослідження даної теми, оскільки адміністративно-правовий режим воєнного стану має важливе значення для забезпечення порядку та безпеки під час збройного конфлікту. Стаття описує, що адміністративно-правове забезпечення адміністративно-правового режиму воєнного стану в Україні означає створення надзвичайного правового середовища, що сприяє ефективному функціонуванню держави та захисту інтересів громадян в умовах воєнної загрози чи збройного конфлікту.

Ключові слова: *правовий режим воєнного стану, адміністративно-правовий режим воєнного стану, адміністративно-правове забезпечення, адміністративно-правове забезпечення правового режиму воєнного стану.*

Summary. *The article examines the administrative and legal regime of martial law in the context of modern Ukraine. Attention is drawn to the main aspects of this concept, including its definition, components and role in regulating social relations in the conditions of a military threat to public values, state independence and territorial integrity.*

The main legal categories are considered, namely: legal regime; administrative-legal regime, administrative-legal support and martial law. This provided an opportunity to formulate the author's definition of administrative and legal support of the legal regime of martial law.

The mechanism for ensuring the administrative and legal regime of martial law and its main aspects are outlined, in particular: the procedure for introducing and terminating it, ensuring security and order, compliance with international obligations, etc. The main element of effective provision of the legal regime under consideration is the granting of powers to the relevant subjects to implement the measures of the administrative and legal regime of martial law.

Particular attention is paid to the problem of temporary restriction of individual constitutional rights and freedoms of citizens, as a measure necessary for the safe application of other measures of the legal regime of martial law and the provision by the state of a person's inalienable rights and freedoms.

In general, the article is aimed at analyzing the administrative and legal support of the administrative and legal regime of martial law in Ukraine. We emphasize the relevance of the study of this topic, since the administrative and legal regime of martial law is important for ensuring order and security during the war in Ukraine. The article describes that the administrative-legal provision of the administrative-legal regime of martial law in Ukraine means the creation

of an extraordinary legal environment that contributes to the effective functioning of the state and the protection of the interests of citizens in conditions of military threat or conflict.

Key words: *martial law legal regime, administrative-legal regime of martial law, administrative-legal support, administrative-legal support of martial law legal regime.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах життя, що продиктовані низкою загроз і викликів, з якими справляється сучасна Україна, набули актуальності ряд важливих питань, що раніше залишалися малодослідженими через різноманітні умови та чинники. Одним з таких питань є адміністративно-правове забезпечення правового режиму воєнного стану. В умовах широкомасштабного російського вторгнення аналіз загальних та специфічних аспектів змісту умов та порядку введення правового режиму воєнного стану дозволить в подальшому зменшити вплив негативних чинників на ефективність діяльності суб'єктів забезпечення цього правового режиму та підвищити її.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній адміністративно-правовій науці було приділено увагу деяким аспектам адміністративно-правових режимів. Основна увага вчених зверталася на загальний аналіз цих режимів, або присвячувалась окремим правовим режимам, зокрема ці питання розглядали Н. В. Коваленко [1], С. О. Кузніченко [2], В. О. Голуб [3], В. Я. Настюк, В. В. Белєвцева [4], О. В. Маковська А. В. [5], А. Т. Комзюк [6], Д. О. Кузьменко [7], С. М. Мельник [8] та інші дослідники.

Різні дослідники та експерти трактують поняття воєнного стану залежно від свого наукового підходу, контексту та специфіки дослідження. Ось декілька підходів до трактування воєнного стану. Політичний підхід - воєнний стан як інструмент політичної влади, використовується для

зміцнення влади або забезпечення контролю влади над ситуацією в країні. Правовий підхід - дослідження як закони та конституційні норми регулюють введення та функціонування воєнного стану, а також які права та свободи громадян можуть бути обмежені під час його дії. Військовий підхід - воєнний стан розглядається з військово-стратегічної точки зору, як воєнний стан впливає на підготовку воєнних дій, мобілізацію ресурсів та стратегічне планування. Соціологічний підхід - вплив на суспільство, зміни в поведінці громадян, взаємини між різними соціальними групами та вплив на психологічний стан населення. Міжнародний підхід – дослідження воєнного стану в контексті міжнародних відносин: реакцію міжнародної спільноти; наслідки для міжнародних відносин, тощо.

Вказані підходи допомагають отримати комплексне розуміння правового регулювання воєнного стану для досягнення мети нашого дослідження.

Формулювання цілей статті. Через дослідження поглядів науковців на ключові правові категорії визначити сутність та сформулювати поняття адміністративно-правового забезпечення правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Одним з особливих адміністративно-правових засобів для відвернення загроз національній безпеці та відсічі збройної агресії є введення адміністративно-правового режиму воєнного стану. Проте досягнення мети впровадження зазначеного правового режиму можливе лише при належному рівні адміністративно-правового забезпечення. Ефективність механізмів цього режиму впливає на можливість суб'єктів забезпечити досягнення основної мети – захисту публічних інтересів та національної безпеки. Зазначений адміністративно-правовий режим передбачає введення особливих заходів для протидії загрозам та забезпечення стабільності в умовах збройної агресії.

Тому постає необхідність у розумінні таких понять як адміністративно-правовий режим, адміністративно-правове забезпечення та

воєнний стан. У свою чергу термін правовий режим також трактується по-різному. Основне його розуміння – це результат правового регулювання, тобто як конкретний стан суспільних відносин, сформований через дію правових норм. В даному розумінні «правовий режим» виступає як зовнішній вираз (правова форма) правового регулювання у певній сфері суспільного життя [4].

Термін «правовий режим» або «режим правового регулювання» суспільних відносин визначається як юридична форма, яка встановлює порядок або стан правового регулювання в конкретній сфері суспільного життя [25]. Загалом, правовий режим представляє собою особливий спосіб правового регулювання, який виявляється у певному поєднанні юридичних засобів і сприяє формуванню соціального стану та конкретного рівня підтримки або обмеження інтересів суб'єктів права [17].

Ці характеристики також доцільні для адміністративно-правового режиму, який можна розглядати як спеціальний спосіб адміністративно-правового регулювання. Цей режим забезпечує створення бажаного стану публічного управління шляхом впровадження відповідних структур, інструментів та процедур. Також він визначає порядок реалізації прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб [9, с. 282; 6;5, с. 263].

За загальним підходом, адміністративно-правове забезпечення охоплює систему заходів, що забезпечують виконання та здійснення адміністративних норм, процедур і стандартів в сфері публічного управління з метою досягнення певних цілей, ефективності та захисту прав суб'єктів. Його мета полягає в забезпеченні додержання правил та стандартів у сфері публічного управління, забезпеченні ефективної діяльності адміністративних органів та інших суб'єктів влади, а також захисті інтересів громадян і юридичних осіб.

У законі України «Про правовий режим воєнного стану» зазначається, що під воєнним станом необхідно розуміти особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [20].

Беручи до уваги розглянуті погляди науковців, а також враховуючи зміст законодавчого визначення адміністративно-правового режиму воєнного стану під адміністративно-правовим забезпеченням правового режиму воєнного стану слід розуміти адміністративну діяльність суб'єктів забезпечення правового режиму воєнного стану, в межах визначених адміністративно-правовими нормами виключних повноважень, з метою відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності [16, с. 259].

Визначення воєнного стану як правового режиму підкреслює, що високий ступінь надзвичайності цього режиму не скасовує дію цінностей і принципів, визначених в державі, включаючи ті, що закріплені у Конституції України [2]. Основні ідеї, такі як верховенство права та демократія, пріоритет прав і свобод людини та громадянина, баланс між публічними та приватними інтересами, законність та інші, на яких

заснована організація та функціонування української держави та її суспільно-політичне життя, залишаються невід'ємними.

Необхідно підкреслити, що навіть в умовах воєнного стану громадянам гарантується захист їхніх прав і свобод. Конституцією України визначено перелік прав і свобод, які не можуть бути обмежені за будь-яких умов [2].

Окрім цього, встановлення воєнного стану пов'язане з можливістю реалізації спеціальних заходів, які визначають особливості функціонування публічних та громадських інституцій, а також реалізацію конкретних прав та обов'язків учасників суспільних відносин. Це може включати обмеження деяких конституційних прав громадян. Проте важливо зауважити, що введення воєнного стану ще не означає автоматичного застосування всіх можливих заходів, передбачених законом. Встановлення досліджуваного режиму є вкрай чутливим кроком і може мати вагомий вплив на громадянське суспільство, тому запровадження і здійснення заходів правового режиму воєнного стану, має відповідати не лише основним вимогам верховенства права та законності, але й розсудливим міркуванням стосовно доцільності, об'єктивної необхідності, виправданості і співмірності. Справжня мета цих заходів полягає не в тимчасових обмеженнях, а в мобілізації відповідних ресурсів та створенні найсприятливіших умов для подолання наслідків певної загрози і позитивної реакції на неї [21, с. 201].

Ось деякі актуальні аспекти запровадження та забезпечення правового режиму воєнного стану для України: запровадження правового режиму воєнного стану наділяє суб'єктів його забезпечення на здійснення спеціальних заходів; під час дії правового режиму воєнного стану можуть тимчасово обмежуватися деякі права та свободи громадян; воєнний стан передбачає введення виняткового режиму публічного управління, що реалізовується шляхом часткової зміни в організації функціонування

органів держави, введення спеціальних правил та обмежень для громадян, тощо; забезпечення невід'ємних прав і свобод людини - організація евакуації, медична допомога, розподіл гуманітарних вантажів тощо; забезпечення перерозподілу повноважень.

У кожній конкретній кризовій ситуації важливо збалансувати потреби в забезпеченні безпеки держави та забезпеченні прав і свобод громадян. Правовий режим воєнного стану має бути чітко регульованим законами України та відповідати принципам правової держави.

Процедура введення та припинення воєнного стану чітко визначена в законодавстві. Зокрема, стаття 5 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» регулює цей порядок. Згідно цієї статті, пропозиції щодо введення воєнного стану в Україні або в конкретних її місцевостях подає на розгляд Президенту України Рада національної безпеки і оборони України. Президент, якщо виникає необхідність введення воєнного стану, видає відповідний Указ і негайно звертається до Верховної Ради України щодо затвердження цього рішення та подає проєкт відповідного Закону. Верховна Рада України не пізніше ніж два дні збирається на пленарне засідання для розгляду питання про затвердження Указу Президента України. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні», затверджений Верховною Радою України, публікується офіційно одночасно з Законом, який затверджує цей Указ, і набирає чинності одночасно із Законом [19; 17].

Згідно зі статтею 7 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан на всій території України або в окремих її місцевостях припиняється після закінчення строку, на який його було введено. Проте до закінчення цього строку, за умови усунення загрози нападу чи небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, Президент України може прийняти Указ про скасування воєнного стану, про що має бути негайно через медіа.

Особливим елементом організації публічного управління в умовах воєнного стану є створення тимчасових державних органів – військових адміністрацій. Згідно зі статтею 4 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», ці адміністрації можуть бути сформовані на територіях, де введено воєнний стан, з метою дотримання Конституції та законів України, спільно з військовим командуванням впроваджувати та контролювати реалізацію заходів в рамках правового режиму воєнного стану, забезпечення оборони, цивільного захисту, громадської безпеки та порядку, а також захисту прав, свобод та законних інтересів громадян. Рішення про створення військових адміністрацій приймає Президент України на підставі рекомендацій обласних державних адміністрацій або військового командування [6, с. 104].

Окрім формування спеціальних владних структур під час воєнного стану, таких як військові адміністрації, органи виконавчої влади, зокрема Кабінет Міністрів України, інші державні органи, а також військове командування і органи місцевого самоврядування, продовжують реалізовувати свої повноваження, передбачені Конституцією України та законами України. Зауважимо, що в період дії воєнного стану не можуть бути припинені повноваження суддів, органів прокуратури, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, розвідувальних органів та органів, які здійснюють контррозвідувальну діяльність.

Зокрема, в період воєнного стану, введеного в Україні внаслідок збройної агресії, особливих повноважень набуває військове командування, до якого належать Головнокомандувач Збройних Сил України, Командувач об'єднаних сил Збройних Сил України, командувачі видів та окремих родів військ (сил) Збройних Сил України, командувачі (начальники) органів військового управління, командири з'єднань, військових частин Збройних

Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань [17].

З огляду на те, що головним обов'язком держави є забезпечення прав і свобод людини, то в умовах правового режиму воєнного стану, коли виконання цього обов'язку в повному обсязі неможливо, постає питання щодо обмеження певних їх прав і свобод [4]. Зокрема, стаття 64 Конституції України закріплює, що конституційні права і свободи людини і громадянина можуть бути обмежені лише в тих випадках, які передбачені самою Конституцією. Це особливо стосується умов воєнного стану, коли можуть бути введені обмеження певних прав та свобод з обов'язковим вказанням строку їхньої дії. Звернімо увагу, що ці обмеження не можуть торкатися прав, визначених у статтях 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 Конституції України, що і було враховано в Указі Президента України № 64 / 2022 від 24 лютого 2022 року «Про введення воєнного стану в Україні» [17].

Мета запровадження адміністративно-правового режиму воєнного стану досягається здійсненням спеціальних заходів, які передбачені законодавством України. Вони запроваджуються та реалізуються військовим командуванням самостійно або разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення), у взаємодії з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. До основних заходів правового режиму воєнного стану належать такі: запроваджувати трудову повинність; використовувати потужності та трудові ресурси підприємств, установ і організацій усіх форм власності; примусово відчужувати майно; запроваджувати комендантську годину, та інше [19].

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, адміністративно-правовий режим воєнного стану, що запроваджений в Україні внаслідок збройної агресії РФ, можна характеризувати як надзвичайний та особливий правовий режим, який має загальнодержавний і тимчасовий характер. Цей режим

реалізується шляхом створення спеціальних органів, запровадження особливих інструментів та процедур для публічного управління, а також визначає можливість обмеження прав і свобод громадян та прав і законних інтересів юридичних осіб під час його дії.

Адміністративно-правове забезпечення правового режиму воєнного стану являє собою здійснення адміністративної діяльності суб'єктами, уповноваженими на здійснення заходів правового режиму воєнного стану. Така діяльність обмежується нормами адміністративного права та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню спеціальних повноважень. Основною метою правового режиму воєнного стану є: відвернення загрози, відсіч збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Література

1. Коваленко Н.В. Адміністративно-правові режими: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора юрид. наук: «12.00.07» адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Запоріжжя, 2017. 34 с.
2. Кузніченко С.О., Надзвичайні адміністративно-правові режими: зарубіжний досвід та українська модель: монографія. Одеса, 2011. 323 с.
3. Голуб В.О. Становлення та розвиток інституту адміністративно-правового режиму воєнного стану: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юрид. наук : спец: «12.00.07» адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Київ, 2017. 11 с.

4. Настюк В. Я., Белєвцева В. В., Адміністративно-правові режими в Україні: монографія. Харків, 2009. 128 с.
5. Маковська О. В. Поняття і класифікація адміністративних режимів у теорії адміністративного права. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 3. С. 197–198.
6. Комзюк А. Т., Комзюк М. А., Липій Є. А. Адміністративно-правовий режим воєнного стану, введеного в Україні у зв'язку з московською військовою агресією. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2022. Вип. 3. С. 100–106.
7. Кузьменко Д.О. Адміністративно-правове регулювання діяльності органів публічної адміністрації в зоні проведення операції об'єднаних сил. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юрид. наук: спец.: «12.00.07» адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Київ, 2020. 66 с.
8. Мельник С. М. Адміністративно-правовий статус військових адміністрацій в Україні в умовах правового режиму воєнного стану. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. Вип. 6. С. 100-104.
9. Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Х.: Право, 2010. 624 с.
10. Визначення агресії: затверджено Резолюцією 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 року. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/aggression.shtml (дата звернення: 13.08.2023).
11. Гусар О. А., Мандрика О. П., Рустамова М. І. Законодавче забезпечення адміністративно-правових режимів. *Юридичний вісник*. 2020. № 4 (57). С. 69–74.

12. Коваленко Н. Поняття та ознаки адміністративно-правового режиму. *Адміністративне право і процес*. 2020. № 1. С. 106–110.
13. Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.08.2023).
14. Мінка Т. П. Онтологічна характеристика правового режиму. *Право і суспільство*. 2012. № 3. С. 123–127.
15. Пашинський В. Поняття адміністративно-правового забезпечення правового режиму воєнного стану. *Міжнародно-правова оцінка російської воєнної агресії в Україні та захист фундаментальних прав людини*. 2022. С. 258–261.
16. Питання запровадження та забезпечення здійснення заходів правового режиму воєнного стану в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 181-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/181-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.08.2023)
17. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. №64 / 2022, затверджений Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 18.08.2023).
18. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (дата звернення: 15.08.2023)
19. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 15.08.2023)

20. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. 2-ге вид. Київ: Алерта, 2010. URL: <https://moreknig.org/reader/32221/page/58/> (дата звернення: 15.08.2023)
21. Скрипка С. С. Правовий режим воєнного стану. Проблеми сучасної поліцейстики: *тези доп. III наук.-практ. конф.* (м. Вінниця, 11 трав. 2023 р.). Вінниця: ХНУВС, 2023. С. 200–202.

References

1. Kovalenko N.V. Administrative and legal regimes: autoref. thesis for obtaining the scientific degree of doctor of juridical sciences: "12.00.07" administrative law and process; finance law; information law. Zaporizhzhia, 2017. 34 p.
2. Kuznichenko S.O., Extraordinary administrative and legal regimes: foreign experience and the Ukrainian model: monograph. Odessa, 2011. 323 p.
3. Golub V.O. Formation and development of the institution of the administrative-legal regime of martial law: author's abstract. thesis to obtain the scientific degree of Candidate of Law. Sciences: special: "12.00.07" administrative law and process; finance law; information law. Kyiv, 2017. 11 p.
4. Nastyuk V. Y., Belevtseva V. V., Administrative and legal regimes in Ukraine: monograph. Kharkiv, 2009. 128 p.
5. Makovska O. V. Concept and classification of administrative regimes in the theory of administrative law. *Carpathian Legal Gazette*. 2015. Issue 3. P. 197–198.
6. Komzyuk A. T., Komzyuk M. A., Lypiy E. A. The administrative and legal regime of martial law introduced in Ukraine in connection with Moscow's military aggression. *Scientific bulletin of public and private law*. 2022. Issue 3. P. 100–106.

7. Kuzmenko D.O. Administrative and legal regulation of the activity of public administration bodies in the area of the operation of the joint forces. thesis for obtaining the scientific degree of candidate of juridical sciences: special: "12.00.07" administrative law and process; finance law; information law. Kyiv, 2020. 66 p.
8. Melnyk S. M. Administrative and legal status of military administrations in Ukraine in the conditions of the legal regime of martial law // Dnipro scientific journal of public administration, psychology, law. 2022. Issue 6. P. 100-104.
9. Administrative law: textbook / Yu. P. Bityak (head of the author's group), V. M. Harashchuk, V. V. Bogutskyi, etc.; for general ed. Yu. P. Bytyaka, V. M. Harashchuk, V. V. Zuy. Kh.: Pravo, 2010. 624 p.
10. Definition of aggression: approved by Resolution 3314 (XXIX) of the UN General Assembly of December 14, 1974. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/aggression.shtml (date of access: 13.08.2023)
11. Husar O. A., Mandryka O. P., Rustamova M. I. Legislative provision of administrative and legal regimes. Legal Bulletin. 2020. No. 4 (57). P. 69–74.
12. Kovalenko N. Concepts and features of the administrative-legal regime. Administrative law and process. 2020. No. 1. P. 106–110.
13. Constitution of Ukraine: Law dated June 28, 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (date of access: 15.08.2023).
14. Minka T. P. Ontological characteristics of the legal regime. Law and society. 2012. No. 3. P. 123–127.
15. Pashynskyi V. The concept of administrative and legal support of the legal regime of martial law. International legal assessment of Russian military aggression in Ukraine and protection of fundamental human rights, 2022. P. 258–261.

16. The issue of introducing and ensuring the implementation of measures of the legal regime of martial law in Ukraine: order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 24, 2022 No. 181-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/181-2022-%D1%80#Text> (date of access: 15.08.2023).
17. On the introduction of martial law in Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated February 24, 2022 No. 64 / 2022, approved by the Law of Ukraine dated February 24, 2022 No. 2102-IX. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (date of access: 18.08.2023).
18. On the defense of Ukraine: Law of Ukraine dated 06.12.1991 No. 1932-XII. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1992. No. 9. Art. 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (date of access: 15.08.2023)
19. On the legal regime of martial law: Law of Ukraine dated May 12, 2015 No. 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (date of access: 13.08.2023)
20. Skakun O. F. Theory of law and the state: Textbook. 2nd edition Kyiv: Alerta, 2010. URL: <https://moreknig.org/reader/32221/page/58/> (date of access: 15.08.2023)
21. Skrypka S. S. The legal regime of martial law. Problems of modern polytheistics: theses add. III Sciences-practice conference (Vinnytsia, May 11, 2023). Vinnytsia: KhNUVS, 2023. P. 200–202.